

5. Pihlgren & Ritola tapettitehdas

Kuulutus

(merkkiääni)

Pihlgren & Ritola tapettitehdas

Matkaaja

Siinä on toinen Toijalan punatiilistä tapettitehtaista ja täällä tapettia valmistetaan edelleen perinteisellä painotekniikalla. Pihlgren ja Ritolan tapettitehdas aloitti toimintansa vuonna 1930, kun Fritjof Pihlgren ja Matti Ritola perustivat tehtaan Toijalan Ylpöntielle. Tapetin painaminen alkoi käytettynä hankitulla rotaatiopainokoneella Fritjofin isän omistamissa tiloissa. Pieni tehdas valmisti aluksi alle kahtakymmentä tapettimallia, ja tehtailijat itse vastasivat suurelta osin myös painotyöstä. Pintapainoon perustuva rotaatiopainotekniikka oli jo tuolloin noin sata vuotta vanha keksintö ja tapetin valmistukseen se sopi erinomaisesti. Rotaatiokoneet olivat nopeita, tarkkoja ja niillä voitiin painaa useita värejä samanaikaisesti. Tehtaan tapettimallisto oli alusta asti kansainvälinen. Vuosien kuluessa tapettimalleja suunnittelivat sekä ulkomaiset että suomalaiset suunnittelijat.

Nahkialanjärven rannalla oleva Pihlgren ja Ritola Oy:n kolmikerroksinen tapettitehdas valmistui vuonna 1937. Tehdasta laajennettiin 1950-luvulla nykyiseen asuun täydentämällä rakennusta konttorin puolelta ja korottamalla Satamatien puoleista osaa kerroksella. 1950-luvulla tehtaaseen hankittiin myös uudet painokoneet. Koneet olivat saksalaisen Julius Fischerin valmistamia suuria rotaatiopainokoneita, jollaisia käytettiin 1980-luvulle saakka lähes kaikissa Euroopan tapettitehtaissa. Nykyisin näitä koneita on vain muutamia maailmassa, mutta Pihlgrenin ja Ritolan tapettitehtaalla painokoneet ovat edelleen käytössä.

Tapetinvalmistuksen kulta-aikoina 1950-1970-luvuilla tapettitehtaalla oli oma telaverstas, mallikirjasitomo ja useita erilaisille tapettilaaduille tarkoitettuja tuotantolinjoja. Pihlgren ja Ritola Oy vastasi tuolloin yksinään lähes kolmasosasta Suomen tapettituotannosta. 1960-luvulla Fritjof Pihola, eli entinen Pihlgren, luopui omasta osuudestaan ja yritys on siitä lähtien ollut Ritolan suvun hallussa.

(oven aukaisun ääni)

Tapettimestari

Hei! Oletko rakennusta ihailmassa?

Matkaaja

Sitäkin! Muistelin kuulemaani tapettitehtaan historiasta ja tapetin valmistuksesta.

Tapettimestari

Valmistuksesta minä tiedäkin aimo annoksen. Tapetin painajan työ on suurelta osin käsityötä. Valmistamme itse värit, asennamme painokoneen telat oikeille paikoilleen ja valmistemme konetta työhön. Voisi sanoa, että itse painaminen on tässä pienin homma. Tärkein ja aikaa vievin vaihe on valmistelu, erityisesti oikean sävyisten värien valmistaminen. Painovärit valmistetaan käsityönä tapetin painamiseen hyväksi todetulla liimavärireseptillä. Tarkka silmä on tapetinpainajan olennaisin taito.

Tapettimallin painamiseen tarvitaan yhdestä kahdeksaan painotelaa, joista jokainen muodostaa oman osansa tapetin kuviota. Meillä menee kahden hengen tiimissä koko päivä, kun laitamme telat ja kankaat paikalleen rotaatiopainokoneeseen. Kun kone lähtee käyntiin, on aina jännittävää nähdä, kuinka lähellä ensimmäinen testi on haluttua lopputulosta. Painotestin tulosta verrataan edelliseen painokseen, tarkistetaan värit ja kohdistukset. Painamisessa menee reilu tunti, jonka aikana valmistuu kaksi kilometriä eli 200 rullaa tapettia. Seuraavana päivänä on välipäivä, jolloin tapetti kuivuu. Menemme laatu edellä, kiire ei saa olla.

Työ on kyllä tosi mielenkiintoista ja haastavaakin, oman kädenjäljen näkee joka päivä ja moneen asiaan voi itse vaikuttaa. Omia suosikkitapettejani ovat Kiurujen yö ja Kirsikkapuu. Tekemisen kannalta ei silti ole väliä, mikä tapetti on työn alla.

Matkaaja

Todella hieno ja varmasti aika harvinainen työ! Täytyy palautella mieleen miltä Kiurujen yö ja Kirsikkapuu näyttävät. Kiitos, kun kerroit tapetin valmistuksesta!

(merkkiääni)

lähteet: Kuutti Jukka, tarina tapetinpainajan työstä (2024)
Toijalan rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema selvitys (2009)
Tapettitehdas Pihlgren ja Ritola Oy, esitetekstiä
Tapettitehdas Pihlgren ja Ritola Oy, Tapettia ja tunnelmaa blogikirjoitus (2023)